

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 48 hallituksen esityksestä laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunta on 19 päivänä lokakuuta 1990 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 206 laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Valiokunta on pyytänyt asiasta talousvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan lausunnon. Talousvaliokunnan lausunto n:o 6 ja valtiovarainvaliokunnan lausunto n:o 6 ovat mietinnön liitteenä.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina ministeri Tuulikki Hämäläinen, vanhempi hallitussihteeri Raimo Salonen sosiaali- ja terveysministeriöstä, budjettineuvos Pertti Tuhkanen valtiovarainministeriöstä, pääjohtaja Jorma Rantanen työterveyslaitoksesta, johtaja Herman Nurminen Raha-automaattiyhdistyksestä ja pääsihteeri Jouko Vasama Sosiaali- ja Terveysjärjestöjen Yhteistyöyhdistys YTY ry:stä.

Esityksessä ehdotetaan työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annettua lakia muutettavaksi siten, että tulo- ja menoarvion rajoissa voidaan työterveyslaitokselle myöntää avustusta raha-automaattiyhdistyksen tuotosta uusien toimitilojen rahoitusta varten.

Valiokunta edellyttää, että raha-automaatti-

yhdistyksen rahoituksen varassa toimivien yhteisöjen ja yhdistysten toiminta turvataan. Erityisesti valiokunta edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että mm. nuorisoasuntojen rakentamisesta, vanhusten ja vammaisten itsenäisen asumisen tukipalveluista, kotipalvelutoiminnan kehittamisestä ja mielenterveystyön kriisikeskusten toiminnan edellytyksistä huolehditaan. Myös investointiavustusten maksatuksia on nopeutettava muun muassa järjestöjen korkotappioiden ehkäisemiseksi.

Työterveyslaitoksen toimintaedellytysten parantaminen on tärkeää työsuojelun ja kuntoutuksen edistämiseksi mm. Euroopan yhdentymisen työikäisille asettamien uusien haasteiden vuoksi. Tästä syystä valiokunta edellyttää hallituksen varaavan vuoden 1992 tulo- ja menoarvioon riittävän määrärahan työterveyslaitoksen uusien toimitilojen rakentamiseksi. Työterveyslaitoksen uusien tilojen rakentaminen on rahoitettava valtion budjetista.

Edellä esitetyllä perusteella sosiaalivaliokunta ei pidä hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena, vaan ehdottaa,

että lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 30 päivänä marraskuuta 1990

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Skinnari, varapuheenjohtaja Louvo ja jäsenet Alaharja, Alaranta, Hurskainen, Kankaanniemi,

Kärhä, P. Leppänen, Nordman, Paavilainen, Rantanen, Rinne, Stenius-Kaukonen, Taina ja Väistö.

EDUSKUNNAN
VALTIOVARAINVALIOKUNTA

Helsingissä

22 päivänä marraskuuta 1990

Lausunto n:o 6

Sosiaalivaliokunnalle

Sosiaalivaliokunta on 8 päivänä marraskuuta 1990 päivätyllä kirjeellään pyytänyt valtiovarainvaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 206 laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että lakia työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta muutettaisiin siten, että työterveyslaitokselle voitaisiin myöntää avustusta Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta laitoksen uusien toimitilojen rakentamista varten.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen esityksessä vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesitykseksi on lukuryhmän 33.92—95 selvitysosassa todettu, että vuonna 1990 kertyvästä Raha-automaattiyhdistyksen puhtaasta tuotosta jätetään osa jakamatta ja tästä osasta varataan 50 milj. markkaa työterveyslaitoksen tulevaa uudisrakennusta varten.

Valiokunta toteaa, että yksityisen Työterveyslaitoksen ylläpitämän työterveyslaitoksen toimintaa rahoitettiin aikanaan raha-automaattivaroilla. Tämän jälkeen työterveyslaitos on muutettu lailla työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta (159/78) yksityisoikeudellisesta säätiöstä julkisoikeudelliseksi valtion hallinnomaksi yhteisöksi. Työterveyslaitosta koskevan lain 3 §, voimaantulosännös ja syntytausta

yhdessä Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttöä koskevan raha-automaattiasetuksen 29 §:n 2 momentin säännöksen kanssa aiheuttavat sen, että nykyisellään ei katsota mahdolliseksi myöntää avustusta työterveyslaitokselle Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan hallituksen esitys on tarkoitus toteuttaa nimenomaan vuonna 1990 jakamatta jäävällä Raha-automaattiyhdistyksen tuoton osalla kertaluonteisesti; menettelystä ei ole tarkoitus tehdä pysyvää käytäntöä. Tarkoituksenmukaista olisi, että tämä näkyisi myös hallituksen esitykseen sisältyvän 3 §:n uuden 3 momentin sanamuodossa esimerkiksi seuraavasti: ”Tulo- ja menoarvion rajoissa voidaan työterveyslaitokselle myöntää uusien toimitilojen rahoitukseen avustusta Raha-automaattiyhdistyksen vuoden 1990 tuotosta.”

Edellä esitetyn kanssa sopusoinnussa olisi valiokunnan käsityksen mukaan myös se, että lakiehdotus hyväksyttäisiin yksivuotiseksi muutettuna.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoituksena on edelleen, että työterveyslaitoksen uudisrakennusta varten varataan Raha-automaattiyhdistyksen jakamatta jäävästä tuoton osasta 50 milj. markan asemesta 40 milj. markkaa.

Edellä esitetyn perusteella valtiovarainvaliokunta esittää kunnioittavasti lausuntonaan,

että sosiaalivaliokunta mietintöä laatiessaan ottaisi huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Mäki-Hakola, varapuheenjohtaja Luttinen (osittain), jäsenet Ahonen (osittain), Ajo (osittain), Hokkanen, Isohookana-Asunmaa, Kettunen (osittain), Kääriäinen, Laaksonen, Lahti-Nuuttila, Maijala (osittain), Malm (osittain), Mattila

(osittain), Sasi, Savolainen, Tenhiälä, Viljanen (osittain) ja Vähäkangas (osittain) sekä varajäsenet Ikkala, Kietäväinen (osittain), Pekkari-nen, Pohjanoksa, Renlund (osittain), T. Roos (osittain), Tiuri, Turunen (osittain) ja Valli (osittain).

Eriävä mielipide

Toteamme, että Raha-automaattiyhdistys on vuonna 1938 perustettu keräämään varoja sosiaali- ja terveysjärjestöjen työhön. Toisaalta myös yksityisen Työterveyssäätiön ylläpitämän työterveyslaitoksen toimintaa rahoitettiin aikanaan raha-automaattivaroin. Tämän jälkeen työterveyslaitos on muutettu lailla työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta (159/78) yksityisoikeudellisesta säätiöstä julkisoikeudelliseksi valtion hallinnoimaksi yhteisöksi. Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttöä koskevan raha-automaattiasetuksen 29 §:n 2 momentin mukaan avustusta ei saa myöntää menoihin, jotka lakisääteisesti tai muutoin ilmeisesti kuuluvat valtiolle.

Raha-automaattiyhdistyksen viime vuosina saaneiden kansalaisjärjestöjen työhön liittyy merkittävästi omaehtoista aktiivisuutta ja vapaaehtoistyötä sekä eri alojen asiantuntemusta. Näin ollen järjestöt voivat hoitaa monia toimintoja edullisemmin kuin julkinen sektori voisi tehdä.

Käsityksemme mukaan hallituksen esitys Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttämisestä valtion laitoksen rakentamiskustannuk-

siin kaventaa järjestöjen toimintamahdollisuuksia aikana, jolloin yleisesti korostetaan kansalaisten osallistumista ja aktiivisuutta oman elämänsä ja elinympäristönsä säätelijöinä. Se lisää järjestöjen toiminnalle jo aiemmin aiheutettuja taloudellisia vaikeuksia. Ehdotuksen toteuttaminen muuttaa myös Raha-automaattiyhdistyksen varainhankintatehtävän luonnetta: yhdistys ei enää olisi järjestöjen varainhankintaorganisaatio.

Toteamme myös, että hallituksen esityksen toteuttamisella kasvatettaisiin Raha-automaattiyhdistyksen jakamien investointiavustusten osuutta toiminta-avustusten kustannuksella. Hallituksen vuoden 1991 tulo- ja menoarvioesityksen lukujen 33. 92—95 perustelujen selvityso- san mukaan investointiavustusten osuus nousee kuluvan vuoden 47,8 %:sta vuonna 1991 54,8 %:iin. Toiminta-avustusten osuus laskisi vastaavasti 39,8 %:sta arviolta 33,9 %:iin.

Edellä esitetyistä syistä emme pidä hallituksen esityksen toteuttamista valiokunnan korjaamassakaan muodossa tarpeellisenä ja tar-koituksenmukaisena.

Helsingissä 22 päivänä marraskuuta 1990

Timo Kietäväinen
Hannu Tenhiälä
Tytti Isohookana-Asunmaa

Mauri Pekkari-nen
Matti Maijala
Timo Laaksonen

Seppo Kääriäinen
Kalevi Mattila
Juhani Vähäkangas

EDUSKUNNAN
TALOUSVALIOKUNTA

Liite 2

Helsingissä

21 päivänä marraskuuta 1990

Lausunto n:o 6

Sosiaalivaliokunnalle

Sosiaalivaliokunta on 8 päivänä marraskuuta 1990 pyytänyt talousvaliokunnan lausuntoa hallituksen esityksestä n:o 206 laiksi työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.

Asian johdosta ovat valiokunnassa olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Raimo Salonen sosiaali- ja terveysministeriöstä, valtiosihteeri Eino Keinänen ja budjettineuvos Pertti Tuhkanen valtiovarainministeriöstä, pääjohtaja Jorma Rantanen työterveyslaitoksesta, johtaja Herman Nurminen Raha-automaattiyhdistyksestä ja puheenjohtaja Aulis Potinkara, varapuheenjohtaja Pirkko Lahti ja pääsihteeri Jouko Vasama Sosiaali- ja terveysjärjestöjen Yhteistyöyhdistys YTY ry:stä.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lakia työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta muutettaisiin siten, että työterveyslaitokselle voitaisiin myöntää avustusta Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta laitoksen uusien toimitilojen rakentamista varten.

Valiokunnan mielestä työterveyslaitoksen uudisrakennus on erittäin tärkeä laitoksen nykyisen toiminnan ja sille asetettavien uusien vaatimusten johdosta. Perinteisillä toimintalueilla, suurilla työpaikoilla, rakennemuutoksen myötä työolot muuttuvat nopeasti muun muassa uuden tekniikan käyttöönoton, tuotantomenetelmien muutosten ja kasvavien tuottavuusvaatimusten takia. Työterveyslaitos on käynnistänyt laaja-alaiset hankkeet myös pien-työpaikkojen työterveyshuollon kehittämiseksi.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan 1990-luvulla ikärakenteen muutoksen ja työikäisen väestön poikkeuksellisen korkean kroonisen sairastavuuden johdosta työterveyslaitos joutuu panostamaan voimakkaasti ikääntyvien työntekijöiden työkyvyn säilyttämiseen ja työterveyden edistämiseen. Valiokunnan mielestä tavoitteena tulee olla, että jokainen voisi tehdä työtä terveenä normaaliin eläkeikään saakka.

Työterveyslaitoksen tehtävien hoito edellyttää tutkimusta ja uudentyyppisiä tutkimustiloja.

Euroopan taloudellinen yhdentyminen merkitsee työssä käytettävien koneiden, laitteiden, kemikaalien ja menetelmien yhtenäistämistä, standardisointia ja valvontaa. Testit ja mittaukset edellyttävät tiukkoja pätevyys- ja laatuvaatimuksia asiantuntijalaitoksilta. Valiokunta katsoo, että työterveyslaitoksen laboratorio- ja muiden toimitilojen tulee täyttää myös Euroopan yhdentymisen asettamat vaatimukset.

Valiokunta korostaa hyväksyvänsä lakiesityksen tavoitteen työterveyslaitoksen uudisrakennuksen rakentamisesta, mutta ei ehdotettua rahoitusmenettelyä. Ottamalla varat rakentamiseen Raha-automaattiyhdistyksen varoista aiheutetaan periaatteellisia ja käytännön vaikeuksia vapaaehtoisjärjestöjen toiminnan tukemiselle. Valiokunta katsoo esityksen hämärtävän periaatetta, että lakisääteiset menot kateetaan valtion tulo- ja menoarviossa ja lakisääteistä toimintaa täydentävien, kansalaisten omatoimisuuteen pohjautuvien vapaaehtoisjärjestöjen toiminta rahoitetaan Raha-automaattiyhdistyksestä.

Valiokunnan mielestä vapaaehtoisjärjestöjen työ ja sen tukeminen on erityisen tärkeitä aikana, jolloin korostetaan kansalaisten aktiivisuutta oman elämänsä ja elinympäristönsä asioiden hoidossa ja kehittämisessä. Järjestöt hoitavat usein myös hallintoa tehokkaasti vapaaehtoistyönä.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös ehdotetun rahoitusjärjestelyn pysyvyyden vaaraan. Lakiehdotuksen hyväksyminen merkitsee sitä, että vuodelle 1991 esitettyjen 50 miljoonan markan lisäksi rakennushankkeen 300 miljoonan markan kokonaiskustannuksia myös jatkossa voidaan esittää hoidettavaksi samalla tavalla.

Talousvaliokunta edellyttää, että hallitus

ryhtyy toimenpiteisiin, että seuraavaan valtion tulo- ja menoarvioon sisällytetään työterveyslaitoksen uudisrakennuksen suunnittelumääräraha.

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta lausuntonaan kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hylättäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lindroos, varapuheenjohtaja Laurila ja jäsenet Andersson, Dromberg, Huuhtanen, Jouppila, La-

piolahti, Mönkäre, J. Roos, Vastamäki ja Wasz-Höckert sekä varajäsenet von Bell ja Kankaanniemi.
